

Sabotörer? Enligt forskaren Jesper Hamark har hamnarbetarna hög "disruptive potential".

LARS ANDERSSON

"En strejk i en hamn får snabbt allvarliga följder för samhället."

JESPER HAMARK, ekonomihistoriker

saker - bland annat av graden av facklig organisering och av utbytbart. Ju större utbytbart, desto starkare blir arbetsgivar-sidan.

Tveeggat vapen

Historiskt sett har just graden av utbytbart spelat en stor roll, berättar Jesper Hamark.

- Under storstrejken 1909 strejkade även hamnarbetarna, men samtidigt har jag i min forskning sett att både exporten och importen upprätthölls. Vilket berodde på att arbetsgivarna tog in strejkbrytare plus att man tvingade sjömän att utföra hamnarbetarnas jobb, något de var tvungna till enligt sjölagen. Idag är man förstås inte lika utbytbara, plus att man är bättre organiserade.

Såväl historiskt som i modern tid har man till varje pris försökt förhindra konflikter i hamnen, eftersom det varit så viktigt att hålla igång produktionen.

- Det innebär att hamnarbetarnas makt är ett tveeggat vapen. Visserligen sitter de på en nyckelposition, men går man ut i strejk är risken att det kan bli lagstiftning mot samhällsfarliga konflikter.

Högre lön

Enligt Jesper Hamark är det därför inte alltid så enkelt som att den som strejkar mest är den som vinner mest.

- Den som har störst makt är snarare den som *inte* hela tiden går ut i strejk, utan bara har det som ett hot.

En annan konsekvens av hamnarbetarnas höga "disruptive potential" är att de kan trissa upp sina löner.

- Det finns undersökningar från Italien och USA som visar att det finns ett samband mellan hög disruptive potential och höga löner. Det är rimligt att tro att det är så i Sverige också. ¶

LARS ANDERSSON

Hamnarbetare i fokus

FORSKNING Ny avhandling visar att bilden av hamnarbetare som strejkande bråkstakar inte stämmer.

Hamnarbetare har länge ansetts vara mer konfliktvilliga och mer benägna att gå ut i strejk än andra yrkesgrupper. Det är dock en uppfattning som det inte finns några belegg för - åtminstone inte för tiden fram till andra världskriget, vilket är den tidsperiod som ekonomihistorikern och forskaren Jesper Hamark vid Handelshögskolan vid Göteborgs universitet fokuserat på i sin nyligen presenterade doktorsavhandling "Ports, dock workers and labour market conflicts".

Sluten värld

- Nej, det finns inget som tyder på att hamnarbetarna skulle ha strejkat mer än andra under den här tiden. Att den uppfattningen blivit så vanlig beror nog till viss del på att man har en bild av hamnarbetarna som en väldigt speciell typ av människor, att det är en sluten värld där

man utvecklar en särskild kultur. Men jag tror snarare att det finns en mer objektiv förklaring till den här uppfattningen, säger han och fortsätter:

- Hamnarbetare är ju en väldigt viktig länk i distributionskedjan och en strejk eller konflikt i en hamn får snabbt allvarliga följder för samhällslivet. Så när det väl händer något i hamnarna blir det väldigt uppmärksammat.

"Möjlighet att sabotera"

Enligt Jesper Hamark har hamnarbetarna tack vare sin nyckelposition en hög så kallad disruptive potential, det vill säga "möjlighet att sabotera".

- Just den här möjligheten att sabotera gör att hamnarbetarna har större makt än många andra yrkesgrupper i samhället. Samtidigt är det så att styrkeförhållandena på arbetsmarknaden bestäms av fler-